

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody a soudců JUDr. Michala Mazance, JUDr. Jana Passera, JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Jaroslava Hubáčka v právní věci žalobce **K. V.**, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, v řízení o kasační stížnosti opatrovníka žalobce – Organizace pro pomoc uprchlíkům, o. s., se sídlem Praha 9, Kovářská 4, proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 19. 11. 2008, čj. 49 Az 42/2008 – 33,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 19. 11. 2008, čj. 49 Az 42/2008 – 33, **se zrušuje a věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou napadeným rozhodnutím žalovaný zastavil z důvodu nepřipustnosti řízení o udělení mezinárodní ochrany podle § 25 písm. i) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (zákon o azylu). Nepřipustnost žalobcovy žádosti spatřoval v důvodu podřaditelném pod § 10a písm. e) zákona o azylu: *„podal-li cizinec opakovaně žádost o udělení mezinárodní ochrany, aniž by uvedl nové skutečnosti nebo zjištění, které nebyly bez jeho vlastního zavinění předmětem zkoumání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v předchozím pravomocně ukončeném řízení ve věci mezinárodní ochrany“*.

V řízení o žalobě krajský soud zjistil, že dle databáze Ministerstva vnitra byl žalobce naposledy hlášen k pobytu na adrese Zařízení pro zajištění cizinců Bělá – Jezová 294, s odchodem ke dni 22. 7. 2008. Z údajů poskytnutých ministerstvem dále vyplynulo, že 22. 7. 2008 bylo provedeno vyhoštění žalobce. Ve spise krajského soudu je založena

kopie Protokolu o vyhoštění cizince z uvedeného dne, v němž je zaznamenáno, že žalobce byl předán k vyhoštění na hraniční přechod na mezinárodním letišti Praha – Ruzyně.

Usnesením ze dne 19. 11. 2008 ustanovil krajský soud žalobci pro řízení opatrovníka - Organizaci pro pomoc uprchlíkům, o. s., (stěžovatele) s odkazem na § 29 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. V odůvodnění usnesení uvedl, že tak činí proto, že pobyt žalobce není znám, neboť žalobce byl 22. 7. 2008 vyhoštěn.

V kasační stížnosti stěžovatel namítal nepřezkoumatelnost rozhodnutí krajského soudu spočívající v nedostatku důvodů [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Krajský soud podle něho vůbec neuvedl, jakým způsobem zjišťoval pobyt žalobce a kam by měly být žalobci doručovány písemnosti, ani proč byl opatrovníkem ustanoven právě stěžovatel a nikoliv osoba z řad advokátů.

Stěžovatel tvrdil, že jej soudy ustanovují opatrovníkem téměř denně v několika případech, z čehož mu vzhledem k povinnostem spojeným s touto funkcí vznikají administrativní potíže. Tato činnost je pro pracovníky stěžovatele velmi časově náročná, navíc mají zcela odlišnou náplň práce. Stěžovatel také zdůraznil, že funkce opatrovníka „není hrazena“.

Z uvedených důvodů stěžovatel vyjádřil nesouhlas se svým ustanovením opatrovníkem. Občanské sdružení není podle něho povinno funkci opatrovníka přijmout a pokud tak učiní, pak pouze dobrovolně.

Usnesení Krajského soudu v Praze proto navrhl zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud musel ve smyslu § 104a s. ř. s. vypořádat s otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Stěžovatel sám žádný konkrétní důvod přijatelnosti netvrdil, pouze odkázal na shora citované usnesení zdejšího soudu a uvedl, že *„krajský soud nerespektuje judikaturu Nejvyššího správního soudu a svá rozhodnutí odůvodňuje nepřezkoumatelným způsobem a to opakovaně“*.

Dle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu se o přijatelnou kasační stížnost může jednat v následujících případech: 1) Kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu. 2) Kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně. Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu. 3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit tzv. judikatorní odklon. To znamená, že Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně. 4) V napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud: a)

krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, b) krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

Právě v naposledy uvedeném důvodu, tedy pochybení krajského soudu při výkladu zákona, shledal kasační soud přijatelnost kasační stížnosti.

Stěžovatel namítal nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů jednak ohledně konstatování skutečnosti, že žalobce je neznámého pobytu, a že jsou tedy splněny důvody pro ustanovení opatrovníka, jednak ohledně ustanovení konkrétní osoby opatrovníka.

Kasační soud se vyslovil již dříve k otázce rozsahu odůvodnění rozhodnutí ohledně konstatování neznámého pobytu v řízení žadatele o udělení mezinárodní ochrany: „*Nepřezkoumatelným rozhodnutím soudu [§ 109 odst. 3 a § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], způsobujícím, že Nejvyšší správní soud není vázán důvody kasační stížnosti, je usnesení krajského soudu o zastavení řízení z důvodů podle § 33 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, z něhož nelze zjistit, jakým způsobem postupoval soud při zjišťování místa pobytu stěžovatele, a ani které období považoval soud za dobu devadesáti dnů, po kterou nezjištění místa pobytu bránilo rozhodnutí ve věci.*“ (viz rozsudek ze dne 28. 7. 2004, čj. 4 Azs 165/2004 - 36, zveřejněno pod č. 378/2004 Sb. NSS).

Nejvyšší správní soud dále také konkretizoval požadavky na odůvodnění „způsobu postupu při zjišťování místa pobytu“ žalobce, a to v rámci přezkumu usnesení o ustanovení opatrovníka. Např. v usnesení ze dne 8. 2. 2007, čj. 2 Azs 122/2006 - 43, uvedl, že „*pokud bylo v rozhodnutí městského soudu uvedeno, že soudu se nepodařilo ani ve spolupráci s orgány Ministerstva vnitra a Policie ČR vypátrat místo současného pobytu stěžovatele, když poslední místo pobytu v Pobytovém středisku S. svévolně opustil dne 28. 5. 2006 bez udání bližší adresy, lze konstatovat, že takové odůvodnění splňuje podmínky přezkoumatelnosti.*“. Podobný názor zaujal např. také v usnesení ze dne 14. 3. 2007, čj. 5 Azs 137/2006 - 52.

V rozsudku ze dne 31. 7. 2008, čj. 2 Azs 55/2008 - 79, kasační soud uznal námitku nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů za důvodnou. V této věci však krajský soud odůvodnil ustanovení opatrovníka pouze konstatováním, že „*žalobci není možné doručit rozhodnutí soudu a jeho pobyt není znám, a proto jsou splněny podmínky pro postup dle § 29 odst. 3 o. s. ř.*“. Kasační soud zhodnotil, že „*s ohledem na fakt, že odůvodnění napadeného usnesení obsahuje jen jedinou větu shora popsaného rozsahu, je zcela evidentní, že nesplňuje podmínku přezkoumatelnosti. Nic na tom nemění ani obsah soudního spisu, ze kterého se podává, že si krajský soud informace týkající se pobytu žalobce (sdělení pobytového zařízení, zprávy od policie, informace z evidencí) skutečně opatroval. S těmito skutečnostmi (a se způsobem jejich vyhodnocení) se má právo seznámit ustanovený opatrovník právě v odůvodnění usnesení, kterým byl do této funkce ustanoven.*“.

O takovou situaci se ale v nyní posuzované věci nejedná. Napadené usnesení krajského soudu plně ob stojí ve srovnání s rozsahem odůvodnění vymezeném judikaturou. Jestliže soud uvedl, že žalobce byl vyhoštěn (a to ke konkrétnímu dni) a odvolal se přitom na zprávu Ministerstva vnitra, lze zhodnotit, že byl dostatečně objasněn důvod ustanovení opatrovníka. Je evidentní, že poté, co žalobce opustil území České republiky na základě nedobrovolného správního vyhoštění, neexistoval již prostor pro další zjišťování jeho pobytu, jehož se domáhal stěžovatel.

K námitce, že krajský soud neodůvodnil, proč ustanovil do funkce opatrovníka právě stěžovatele a především k vyjádření nesouhlasu stěžovatele s jeho ustanovením, uvádí kasační soud následující.

Podle § 35 odst. 5 s. ř. s. „*domáhá-li se soudní ochrany účastník žalobou ve věci mezinárodní ochrany, může být zastoupen též právnickou osobou, vzniklou na základě zvláštního zákona, k jejíž činnosti, uvedeným ve stanovách, patří poskytování právní pomoci uprchlíkům*“. Zvláštním zákonem se míní dle poznámky pod čarou zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Právnickou osobou dle tohoto ustanovení je nepochybně i stěžovatel. Jak vyplývá ze samotného názvu stěžovatele a z činnosti vymezené ve stanovách, je zřejmé, že jeho cílem je pomáhat cizincům, kteří požádali o mezinárodní ochranu. Pomocí lze rozumět také poskytování právních služeb, napomáhání při jednání se státními orgány apod. Postup krajského soudu, který v zájmu ochrany oprávněných zájmů žalobce mu ustanovil opatrovníkem právě stěžovatele, lze hodnotit jako zcela logický, mající oporu v poznatcích z jeho činnosti a plně pochopitelný. Kasační soud ani v tomto bodu neshledal napadené usnesení nepřezkoumatelné.

Ústavní soud v nálezu, jehož se stěžovatel dovolává, uvedl, že „*v případě jejího nesouhlasu (pozn.: nesouhlasu obce, kterou soud ustanovil opatrovníkem), což se projeví v podaném odvolání, nemůže odvolací soud potvrdit rozhodnutí soudu prvního stupně o jmenování opatrovníka, neboť nemá pro to v žádném zákoně oporu*.“ Odkázal na čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož mohou být povinnosti ukládány pouze na základě zákona a v jeho mezích.

Stěžovateli lze plně přisvědčit v tom, že funkce opatrovníka je dobrovolná a nikdo k jejímu výkonu nesmí být nucen. Ostatně tato myšlenka již dříve dovozovaná výkladem, byla zákonem č. 7/2009 Sb. zakotvena do § 29 odst. 4 o. s. ř. (s účinností od 1. 7. 2009) výslovně: „*Opatrovníkem podle odstavců 1 až 3 lze ustanovit advokáta. Jinou osobu lze ustanovit opatrovníkem, jen jestliže s tím souhlasí*.“

Nejvyšší správní soud dospěl tedy k závěru, že krajský soud pochybil při výkladu procesního práva, nebral-li v úvahu dobrovolnost přijetí funkce opatrovníka, a bez dalšího stěžovatele do této funkce ustanovil, aniž předtím zjistil, zda souhlasí.

Důvodem pro zrušení usnesení krajského soudu bylo tedy nesprávné právní posouzení otázky podmínek ustanovení opatrovníka, a to nikoli co do předpokladů na straně žalobce (neznámý pobyt), ale co do předpokladů na straně osoby ustanovené (dobrovolnost).

Přestože stěžovatel klíčovou námitku formálně neoznačil jako důvod dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., fakticky ji přdestřel a zdůvodnil a byl díky ní se svou kasační stížností úspěšný.

Kasační soud proto zrušil usnesení Krajského soudu v Praze a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Vzhledem k tomu, že podáním kasační stížnosti a v ní obsaženými tvrzeními dal stěžovatel zřetelně najevo, že s ustanovením do funkce opatrovníka nesouhlasí, nezbude krajskému soudu v dalším řízení, než po ověření, že trvají důvody pro ustanovení opatrovníka, ustanovit jím osobu od stěžovatele odlišnou, která s tím bude souhlasit. Z důvodu rychlosti a hospodárnosti řízení by bylo vhodné vyžádat si souhlas takové osoby předem.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. dubna 2009

JUDr. Petr Příhoda
předseda senátu